

FOLKHÄLSOSTRATEGI 2021-2024

Innehållsförteckning

Folkhälsa	3
Social hållbarhet och folkhälsa	4
Mål för folkhälsoarbetet.....	4
Agenda 2030, globala mål för hållbar utveckling.....	4
Barnkonventionen	5
Digitalisering.....	5
Det nationella folkhälsomålet	5
Vision Västra Götaland	6
Förutsättningar	6
Bengtsfors kommuns vision.....	7
Syfte	7
Bengtsfors kommuns övergripande folkhälsomål.....	7
Strategiska utvecklingsområden	8
1) Det tidiga livets villkor med fokus på hela familjen.....	8
2) Lärandet genom hela livet och trygg försörjning med fokus på studiemotivation för fullföljda studier.....	8
3) Inflytande och delaktighet	9
Ansvar och roller.....	9
Organisation och arbetsätt	9
Uppföljning	10
Utvärdering och revidering	10
Indikatorer	11
• Det tidiga livets villkor	11
• Lärandet genom hela livet och trygg försörjning	11
• Inflytande och delaktighet	11

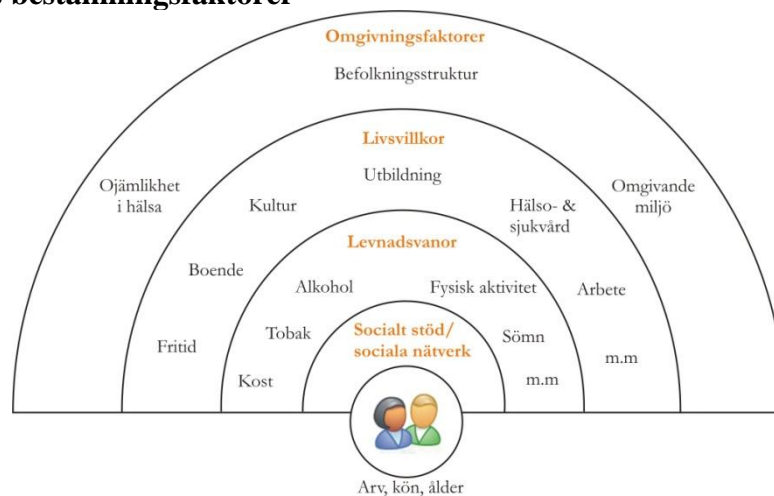
Folkhälsa

Att ha en god hälsa är ett av de viktigaste värdena i livet. Befolkningens välfärd är en betydelsefull resurs och ett grundläggande villkor för en positiv samhällsutveckling. En god folkhälsa kännetecknas av god livskvalitet, hög medellivslängd, låg sjuklighet och jämlikhet i befolkningen.

Hälsa handlar om individens fysiska, psykiska, sociala och upplevda tillstånd. Människors hälsa påverkas av olika bestämningsfaktorer - det vill säga de faktorer i samhällsorganisationen och människors levnadsförhållanden som bidrar till hälsa och ohälsa. En del faktorer är svåra att göra något åt, ex. det biologiska arvet eller allmänna miljöfaktorer. Däremot kan faktorer som sammanhänger med hur samhället är organiserat så som bostadsplanering, trafikmiljö, utbudet av alkohol och tobak, arbetsmiljöer och arbetets organisation, påverkas genom kollektiva beslut. Andra bestämningsfaktorer kan hänföras till människors levnadsvanor; kost, motion, rökning och användning av droger.

Folkhälsa handlar om hela befolkningens hälsa. En god folkhälsa innebär inte bara ett sammantaget gott hälsotillstånd i befolkningen, utan också att hälsan är jämnt fördelad. Att arbeta med folkhälsa innebär i grunden att skapa gynnsamma förutsättningar och miljöer. Det handlar också om att ge möjlighet till egna hälsosamma val. Folkhälsoarbetet sker systematiskt med målinriktade hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser genom att skapa stödjande miljöer eller undanröja risker.

Hälsans bestämningsfaktorer

Folkhälsoarbete är ett långsiktigt arbete för att stärka och utveckla livsvillkor som främjar hälsa och förebygger ohälsa. Arbetet grundas på kunskap om befolkningens hälsa och om sambanden mellan samhällets utformning och folkhälsa. Folkhälsoperspektivet måste därför finnas med i alla delar av samhällsplaneringen.

Medan ansvaret för individens hälsa är ett samspel mellan individ och samhälle – är folkhälsan i högre grad ett ansvar för samhällets politiska församlingar och dess myndigheter.

Social hållbarhet och folkhälsa

En central aspekt inom folkhälsa idag är social hållbarhet, att tillfredsställa grundläggande behov utan att äventyra kommande generationers framtid. Socialt hållbar utveckling handlar om att bygga ett långsiktigt stabilt och dynamiskt samhälle där grundläggande mänskliga behov uppfylls. Folkhälsa och social hållbarhet är en förutsättning för ett demokratiskt samhälle med samhällsekonomiskt hållbar tillväxt.

Mål för folkhälsoarbetet

Agenda 2030, globala mål för hållbar utveckling >[Länk](#)<

Den 14 juni 2018 beslutade regeringen om Sveriges handlingsplan för Agenda 2030. Med handlingsplanen vill regeringen stärka arbetet med att genomföra agendan och göra det tydligt hur myndigheter och andra samhällsaktörer kan bidra.

Bild hämtad från Folkhälsomyndigheten. Bilden beskriver hur mål 3 hänger ihop med samtliga mål som på olika sätt berör underliggande orsaker till hälsa och ohälsa.

De globala målen är integrerade och balanserar i de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. Folkhälsan är en drivande kraft i arbetet för Agenda 2030 eftersom hälsan hos människor påverkas av livsvillkor och de omgivande livsfaktorer som kvinnor och män föds, växer upp, arbetar och åldras i. Därför har hälsan i befolkningen en direkt koppling till alla 17 globala mål i agendan. Agenda 2030 ger en ökad insikt för behovet att arbeta långsiktigt och systematiskt för en god och jämlik hälsa. Agendan tydliggör även för olika aktörer att se hur deras verksamhet påverkar till en god hälsoutveckling samt att lyfta hälsoaspekten i alla politikområden. Agenda 2030 är en mittpunkt för folkhälsoarbetet där mål 17 "genomförande och partnerskap" handlar om samverkan tvärsektoriellt, vilket är grundläggande i folkhälsoarbetet.

Barnkonventionen

Barnkonventionen är svensk lag sedan 2020-01-01. Konventionen ska därmed vägas in på samma sätt som annan lagstiftning i ärendeberedning och beslut. Bengtsfors kommun har en utarbetad handlingsplan gällande barnkonventionen som samtliga följer inom kommunal verksamhet. Handlingsplanen är en hjälp för att Bengtsfors kommun ska arbeta systematiskt för att följa barnkonventionen.

Digitalisering

Sverige är ett av de mest digitaliserade länderna i världen och regeringen har som mål att Sverige ska bli bäst i världen att använda möjligheterna med e-hälsa och digitalisering 2025. Detta för att skapa en jämlik hälsa och välfärd hos befolkningen¹. Folkhälsa innebär att skapa en jämlik hälsa och välfärd hos befolkningen, och därför strävar Bengtsfors kommuns folkhälsoarbete efter att arbeta utifrån de mål som berör folkhälsan i digitala strategier och visioner som Sverige och Bengtsfors kommun har. Digitalisering handlar om när digitala verktyg förändrar vårt beteende, exempelvis så förväntar vi oss nuförtiden att kunna hitta all information samt utföra vardagliga saker på egen hand via nätet. Digitaliseringen driver till en ökad individualisering, människor ska klara sig själva utan att mista samanhållning och tillit. Prioriterat arbete inom folkhälsa är därför att motverka digitala kunskapsklyftor samt tillhandahålla information som bidrar till en bättre hälsa på hemsidan.

Det nationella folkhälsomålet >[Länk](#)<

I juni 2018 antog Sveriges riksdag ett nytt nationellt övergripande mål för folkhälsoarbetet ”Att skapa samhällseliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.”. Riksdagen valde också att revidera målstrukturen för folkhälsopolitiken från 11 målområden till 8:

1. Det tidiga livets villkor
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter
5. Boende och närmiljö
6. Levnadsvanor
7. Kontroll, inflytande och delaktighet
8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

En god och jämlik hälsa är både en förutsättning för att nå de globala målen och ett resultat av arbetet med Agenda 2030

---

¹ Folkhälsomyndigheten, 2018

Vision Västra Götaland – Det goda livet. >[Länk](#)<

Visionen uttrycker det önskade framtida tillståndet som Västra Götaland med respektive 49 kommunerna vill nå – Det goda livet. Det centrala inslaget i visionen är *Det goda livet* definieras enligt följande:

- *En god hälsa*
- *Arbete och utbildning*
- *Trygghet, gemenskap och delaktighet i samhällslivet*
- *En god miljö där de förnybara systemen värnas– naturen, boendet och arbetslivet*
- *Möta behoven hos barn och ungdomar*
- *Uthållig tillväxt, som skapar resurser för alla, och ett rikt kulturliv*

Visionen består av tre delar

Hållbar utveckling inom de ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionerna.

Fyra generella perspektiv- Den gemensamma regionen, jämställdhet, integration och internationalisering.

Fem fokusområden- varav ett är *En god hälsa*.

Regional utvecklingsstrategi >[Länk](#)< har sin utgångspunkt i Vision Västra Götaland och visar på regionens riktning.

Förutsättningar

Att ha en särskild folkhälsopolicy/strategi är ingen garanti för ett gott folkhälsoarbete, men en sådan kan fungera som ett stöd i det konkreta arbetet. Att bedriva folkhälsoarbete kräver vissa förutsättningar, såsom att det finns styrdokument med mål beslutade av kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen. Det är även viktigt med samordning för att uppnå synergieffekter, kvalitet, hälsofrämjande arbetssätt och måluppfyllelse i verksamheterna².

En förutsättning för en god folkhälsa är långsiktighet och att folkhälsoarbetet blir en del av den ordinarie kommunala verksamheten. Folkhälsostategin ska vara en del i den kommunala styrprocessen och integreras i såväl mål och budget som i andra vägledande styrdokument. Ett tvärsektoriellt arbetssätt och så även det breda ägarskapet är några av grundpelarna och anses vara framgångsfaktorer för ett långsiktigt fungerande folkhälsoarbete. Därtill krävs en aktiv samverkan med civilsamhället för att förverkliga målet om en bra livskvalitet och en god hälsa hos invånarna.

Bengtsfors kommun har genom ett folkhälsoavtal med Norra hälso- och sjukvårdsnämnden (VGR) kommit överens om att samverka i syfte att stärka och utveckla befolkningens hälsa. Det framgår av avtalet att det ska finnas ett lokalt folkhälsoråd samt en folkhälsostategi. Avtalet klarlägger också den gemensamma finansieringen av folkhälsoarbetet.

---

² <https://www.skr.se>

Bengtsfors kommuns vision

Bengtsfors kommun är en livskraftig kommun genom samarbete och individuell utveckling.

Kommunala verksamheter har möjlighet att påverka flera faktorer som har betydelse för hälsan, såsom samhällsplanering, skolverksamhet, vård, omsorg, miljö och natur. Kommunen är därmed en betydelsefull aktör i folkhälsoarbetet. Då folkhälsoområdet är stort och komplext finns det behov av att fokusera på vad som är särskilt angeläget för vår kommun att arbeta med de kommande åren. I detta dokument presenteras en strategi för hur kommunens folkhälsoarbete ska utvecklas under perioden 2021-2024.

Följande strategiska utvecklingsområden har identifierats:

- Det tidiga livets villkor
- Lärandet genom hela livet och trygg försörjning
- Inflytande och delaktighet

Syfte

Syftet med denna strategi är att tydliggöra kommunens utvecklingsområden för folkhälsa de kommande åren. Detta för att kunna utforma insatser där det finns störst behov.

Folkhälsostrategin och dess strategiska utvecklingsområden ska vara ett stöd för nämnder/utskott och förvaltning när de planerar hur de ska genomföra sina politiska uppdrag och aktiviteter.

Bengtsfors kommuns övergripande folkhälsomål

Alla som bor eller vistas i Bengtsfors kommun ska ha möjlighet att leva ett gott liv med en känsla av delaktighet och inflytande över den egna livssituationen och hälsan.

Strategiska utvecklingsområden

I arbetet med varje utvecklingsområde ska alltid följande perspektiv finnas med:

Tidiga
insatser/främjande
och förebyggande.

- Aktiviteter/insatser tidigt i ålder eller tidigt i en process ger mer effekt för både individen och samhällsekonomin

Jämlik och jämställd
hälsa

- Aktiviteter/insatser ska sträva efter att öka jämlikhet och jämställdhet i hälsa

1) Det tidiga livets villkor med fokus på hela familjen.

Det tidiga livets villkor lägger grunden för framtida liv. De förhållanden som barn växer upp i har stor betydelse för både det psykiska och fysiska välbefinnandet under resten av livet. Att alla barn får en bra start i livet med goda uppväxtvillkor som stimulerar deras tidiga utveckling, inlärning och hälsa är centralt för att uppnå jämlik hälsa som barn och som vuxen³. Genom att verka hälsofrämjande för barnens bästa i de miljöer där de spenderar mest tid; i hemmet, skolan och på fritiden, finns det goda möjligheter att skapa trygghet och utjämna skillnader i uppväxtvillkor. Att skapa stödjande miljöer för positivt föräldraskap är också viktigt för barnens hälsa.

I Bengtsfors kommun finns en stor andel barn som lever i ekonomisk utsatthet, i jämförelse med grannkommunerna och riket i stort, som riskerar att oftare få en sämre hälsa som vuxen. I kommunen syns även att stillasittandet ökar vilket har flera negativa faktorer för hälsan och ökar risken för sjukdomar.

2) Lärandet genom hela livet och trygg försörjning med fokus på studiemotivation för fullföljda studier

Forskning har visat på ett starkt samband mellan barn och ungas hälsa och lärande i förskola och skola. Den kunskap och de kompetenser som uppstår genom lärande och skolning skapar möjligheter till mer välbetalda jobb med bättre villkor. Utbildningen i skolan/skolorna bidrar också till att stärka mentala och sociala resurser hos individen. Med mer kunskap kan individen även lättare tillgodogöra sig information om exempel hälsorelaterat beteende och därmed till att göra aktiva val för sin hälsa. Arbete eller sysselsättning är viktigt för att må bra. Arbetslösa skattar sin hälsa sämre och har en ökad psykisk ohälsa jämfört med de som har en sysselsättning. Arbete ger en ekonomisk trygghet och innebär också att få vara med i ett sammanhang och ger en känsla av meningsfullhet, vilket har stor påverkan på människors hälsa. Utbildning och arbete är även betydelsefulla element för inkludering och integration i samhället samt för att minska risken för utanförskap.

³ Det handlar om jämlik hälsa – Utgångspunkter för Kommissionens vidare arbete, SOU 2016:55

3) Inflytande och delaktighet

Delaktighet och inflytande är några av de mest grundläggande förutsättningarna för människors hälsa. Alla har rätt till delaktighet och inflytande oavsett kön, etnisk eller religiös tillhörighet, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Särskild vikt bör läggas vid att stärka förmågan och möjligheten till social och kulturell delaktighet för ekonomiskt och socialt utsatta personer samt barns och ungdomars och äldres möjlighet till inflytande och delaktighet och ansvar i samhället. Alla kommuninvånare ska känna delaktighet och inflytande över sin egen livssituation. Invånarna ska ha möjlighet att leva ett aktivt liv, att uppleva gemenskap med andra och kunna ta del av information.

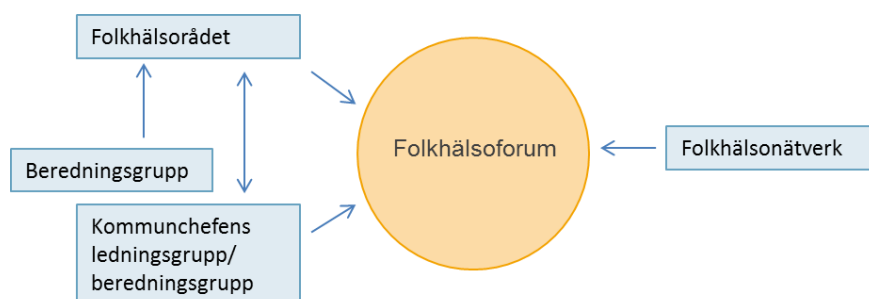
Valdeltagandet i Bengtsfors kommun har en svag ökning i andel som röstar men det finns ett gap på cirka 20% som inte röstar.⁴ Ungefär hälften av ungdomarna i Bengtsfors kommun uppger i Lupp-enkäten att de *inte vet eller anser sig ha ganska små möjligheter* att framföra sina åsikter till de som bestämmer i kommunen.⁵

Brist på inflytande och möjligheter att påverka den egna livssituationen har ett starkt samband med ohälsa och kunskap.

Ansvar och roller

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för folkhälsoarbetet och förvaltningen har verksamhetsansvaret. Förvaltningen har Folkhälsostrategen till sin hjälp att förankra och utveckla kommunens folkhälsoarbete. Folkhälsostrategen tillhör Utvecklings- och administrationsenheten.

Organisation och arbetssätt

Alla ärenden som ska behandlas i folkhälsorådet går genom kommunchefens ledningsgrupp och bereds i beredningsgruppen för folkhälsofrågor. När folkhälsorådet har sammanträtt, tas besluten upp i kommunchefens ledningsgrupp. Två gånger om året anordnas folkhälsoforum, där samtliga delar av folkhälsoorganisationen samlas för att diskutera prioriteringar och insatser. Folkhälsorådet har till uppgift att leda, planera och följa upp folkhälsoarbetet i kommunen samt vara en ekonomisk beslutsenhet för de medel som tilldelas kommunen från Hälso- och sjukvårdsnämnden.

Folkhälsorådet består av:

Kommunstyrelsens samtliga utskottsordförande, två representanter från Norra hälso- och sjukvårdsnämnden, kommunchef och folkhälsostrateg.

⁴ Folkhälsomyndigheten/ folkhälsodata.

⁵ LUPP 2017

Rådet har stående inbjudan till utsedda företrädare för samhällsorgan utanför den kommunala organisationen, till exempel Polisen, Närhälsan och folktandvården, till sina sammanträdesmöten.

Uppföljning

Genom olika medborgarundersökningar kan utvecklingen av Bengtsfors kommuns invånares hälsa följas, till exempel. drogvanundersökningarna och LUPP-enkät bland ungdomar, Hälsa på lika villkor (HPLV).

Utvärdering och revidering

Efter avslutad strategiperiod ska en utvärdering göras, genom exempelvis att sammanställa indikatorerna. I utvärderingen ska det också framkomma vad som har gjorts och inte gjorts utifrån uppsatta mål. Utvärderingen ska utgöra underlag för revidering av strategin och/eller för framtagandet av ny strategi för folkhälsoarbete. Då flera av indikatorerna tas fram genom enkäter som genomförs med olika intervall kommer indikatorerna redovisar i samband med att resultatet från enkäterna sammanställts.

Indikatorer

• Det tidiga livets villkor

- Barnfattigdom
- Vikt (BMI)
- Tobaksrökning i hem där barn i 8 månaders ålder finns, andel (%)
- Fysisk aktivitet/Stillasittande
- Matvanor och Frukt/grönt

• Lärandet genom hela livet och trygg försörjning

- Elever i åk 9 behöriga till yrkesprogram, hemkommun, andel (%)
- Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun, andel (%)
- Elever i åk 5: Skolarbetet gör mig så nyfiken att jag får lust att lära mig mer, positiva svar, andel (%)
- Invånare 17–20 år som varken studerar eller arbetar, andel (%)
- Inkomst
- Ekonomisk utsatthet
- Skador, ohälsa och arbetsförmåga
- Arbetslöshet och sysselsättning

• Inflytande och delaktighet

- Invånare med bra självskattat hälsotillstånd, andel (%)
- Invånare 16-84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)
- Elever i åk 5: Jag känner mig trygg i skolan, positiva svar, andel (%)
- Invånare 16-84 år som avstår från att gå ut ensam, andel (%)
- Anmälda våldsbrott, antal/100 000 invånare
- Anmälda brott i våld i nära relationer
- Nöjd Medborgar-Index - Kultur
- Nöjd Region-Index - Fritidsaktiviteter
- Valdeltagande i senaste kommunalvalet, andel (%)
- Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren får bestämma om saker som är viktiga, andel (%)
- Medellivslängd kvinnor, år
- Medellivslängd män, år
- Möjligheter att framföra sina åsikter till de som bestämmer i kommunen. (Lupp-enkäten).